

Начало > ... > Съдебни Процедури > Граждански Дела > Съдът На Коя Държава Е
Компетентен? Poland

Съдът на коя държава е компетентен?

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Полша

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданските дела в Полша се разглеждат от общи съдилища (*sądy powszechne*) и от Върховния съд (*Sąd Najwyższy*) (вж.: „Съдебни системи в държавите членки — Полша“), освен ако попадат в компетентността на специализирани съдилища.

Разпоредбите относно компетентността на съдилищата се съдържат в членове 16—18 и членове 27—46 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК), *Kodeks Postępowania Cywilnego*).

Гражданскоправните дела в районните съдилища (*sądy rejonowe*) се разглеждат от следните отделения:

- Гражданско;
- „Семейство, малолетни и непълнолетни лица“ (семейни съдилища, *sądy rodzinne*) — за семейни дела и дела по настойничество; дела, отнасящи се до покваряването на малолетни и непълнолетни лица или до наказуеми деяния, извършени от такива лица; дела за лечението на лица, пристрастени към алкохол, наркотици и психотропни вещества; както и дела, които в съответствие с друго законодателство са от компетентността на съда по настойничество.
- „Труд и социално осигуряване“ (търговски съдилища, *sądy pracy*) — за производства по трудови и социалноосигурителни правоотношения;
- „Търговска дейност“ (търговски съдилища, *sądy gospodarcze*) — за търговски и граждански дела между стопански субекти, отнасящи се до техните стопански дейности; производства по повод фирмени и партньорски взаимоотношения; дела срещу членове на управителните съвети на дружества; дела във връзка с искиове, произтичащи от неверни декларации, подадени от членовете на управителните съвети до Националния съдебен регистър; дела срещу стопански субекти за издаване на заповеди, задължаващи ги да преустановят нанасянето на вреди върху околната среда, или за обезщетяване за причинени от тях вреди и за забрана или ограничаване на дейности, които представляват заплаха за околната среда; дела относно договори за строителни работи и договори, тясно свързани със строителния процес за изпълнение на строителни работи; дела по лизингови договори; дела срещу лица, отговорни, алтернативно или солидарно или поотделно, за дълга на стопанския субект по силата на закон или правен акт; дела между органите на държавните предприятия; дела между държавно предприятие или неговите управителни органи и неговия учредителен или контролен орган; дела, свързани с несъстоятелност и реструктуриране; дела за включване на клауза за изпълняемост в изпълнителен титул, който е окончателно или подлежащо на незабавно изпълнение решение на търговски съд или спогодба, сключена пред този съд; дела за отмяна на клауза за изпълняемост от изпълнителен титул, който е окончателно или подлежащо на незабавно изпълнение решение

- на търговски съд или спогодба, сключена пред този съд; и дела за несъстоятелност;
- Поземлен регистър — за водене на поземлени регистри и за разглеждане на други граждански дела, свързани с поземления регистър.

Окръжните съдилища (*sądy okręgowe*) в Полша имат подобни отделения, с изключение на тези за поземления регистър и за семейство, малолетни и непълнолетни лица. Окръжните съдилища в Полша имат отделения по семейно право, които са компетентни да разглеждат, по-конкретно, дела за развод, съдебна раздяла и прекратяване на съдебна раздяла, за анулиране на брак, за установяване на наличието на брак, и за обявяване за изпълними на решенията на чуждестранни съдилища по семейни дела.

Във Варшавския окръжен съд има следните допълнителни отделения:

Съд по защита на конкуренцията и потребителите (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), чиято дейност включва разглеждането на дела за предотвратяване на монополистки практики и дела, свързани с енергийното регулиране.

Освен това окръжните съдилища в: Гданск, Катовице, Люблин, Познан и Варшава имат отделения за интелектуална собственост, които разглеждат дела относно защитата на интелектуалната собственост (включително във Варшавския окръжен съд — дела относно защитата на търговски марки на ЕС и дизайни на Общността, дела относно нарушение, заплахи, ненарушение на промишлени дизайни и търговия марки, дела относно недействителността на дизайни на Общността, дела относно изтичане на срока на валидност и анулиране на търговски марки и дела относно последиците от нарушение на търговска марка.

Освен това от 1 януари 2010 г. Люблинският районен съд (понастоящем районен съд Lublin-Zachód [Люблин Запад]) е определен за компетентен по електронните производства за заповед за плащане, които попадат в компетентността на други районни съдилища.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Като общо правило, районните съдилища са компетентни по гражданските дела на първа инстанция. Районните съдилища (*sądy rejonowe*) са компетентни по всички дела с изключение на тези, които законът запазва за окръжните съдилища (членове 16 и 507 от ГПК).

Окръжните съдилища (*sądy okręgowe*) имат първоинстанционна компетентност по делата, посочени в член 17 от ГПК, както следва:

1. за неимуществени права и имуществени икове, предявени във връзка с тези права, с изключение на дела за установяване или оспорване на бащинство или майчинство на дете, производствата за анулиране на признаването на бащинство и за разтрогване на осиновяване;
2. за икове по Закона за средствата за масова информация;
3. за имуществени права, когато стойността на предмета на спора превишава сто хиляди злоти, с изключение на делата за издръжка, делата за нарушаване на права на владение, делата за подялба на имуществото на съпрузи, както и за дела, разглеждани в електронно производство за заповед за плащане;
4. за постановяване на съдебно решение вместо несъдебен акт за разделяне на кооперация;
5. за отмяна, анулиране или прогласяване на нищожността на решения на управителните органи на юридически лица или организационни единици, които не са юридически лица, но имат правосубектност, предоставена им със закон;
6. за обезщетяване на вреди, причинени вследствие на постановяването на влязло в сила решение, което е незаконосъобразно;
7. за икове, произтичащи от нарушения на права, предоставени от норми за защита на личните данни.

Освен това компетентността на окръжните съдилища обхваща например:

1. производства за ограничаване на дееспособността;
2. производства по спорове, отнасящи се до дейностите на държавни предприятия: между съвета на предприятието и директора на предприятието, между управителните органи на предприятието и органите — основатели на предприятието, и между управителните органи и органа, упражняващ надзор върху предприятието;
3. производства за признаване на решения на чуждестранни съдилища и за обявяването им за изпълними (член 1148[1] и член 1151[1] от ГПК). При производството по имуществени права ищецът е длъжен да посочи в исковата молба стойността на предмета на спора, освен ако предмет на спора е определена парична сума;
4. дела в областта на интелектуалната собственост, т.е. дела за защита на авторското право и сродните му права, защита на права върху индустриална собственост и други права, свързани с нематериални активи, както и дела, свързани с предотвратяването и борбата с нелоялната конкуренция, защитата на правата на личността, доколкото те се отнасят до използването на право на личността за целите на индивидуализирането, рекламата или популяризирането на предприятие, стоки или услуги, и защитата на правата на личността във връзка с научни дейности или изобретения (член 479 [90], параграф 1 и член 479 [89], параграфи 1 и 2 от ГПК). Съгласно член 479 [90], параграф 2 от ГПК Варшавският окръжен съд има изключителна компетентност по дела в областта на интелектуалната собственост, свързани с компютърен софтуер, изобретения, полезни модели, топографии на интегрални схеми, сортове растения и търговска тайна по технически въпроси.

При производството по имуществени права ищецът е длъжен да посочи в исковата молба стойността на предмета на спора, освен ако предмет на спора е определена парична сума.

В случая на парични претенции, дори претенцията да е предявена като алтернативна на друга претенция, посочената парична сума представлява стойността на предмета на спора.

В други имуществени производства ищецът е длъжен да определи стойността на предмета на спора, като посочи в исковата молба парична сума в съответствие с членове 20—24 от ГПК.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Вж. точка 2.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

В полския граждански процесуален кодекс се разграничават следните видове компетентност на съдилищата: обща (членове 27—30), алтернативна (членове 31—37) и изключителна (членове 38—42). Допълнителните въпроси, свързани с териториалната компетентност, се уреждат от специални разпоредби (членове 43—46 от ГПК).

Териториалната компетентност е разгледана подробно в точки 2.2.1—2.2.3.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Обща териториална компетентност

Исковете се завеждат в първоинстанционния съд, който има териториална компетентност по местожителството на ответника (член 27 от ГПК).

В съответствие с член 25 от Гражданския кодекс, местожителството на физическо лице е населеното място, в което това лице живее с намерението да живее там постоянно. Ако ответникът няма местожителство в Полша, общата компетентност се определя по неговото местопребиваване, а когато това място е неизвестно или е извън Полша, искът се завежда според последното местожителство на ответника в Полша.

Искове срещу Държавната хазна се подават в съда, под чиято компетентност попада седалището на организационната единица, за която се отнася спорът. Когато Държавната хазна се представлява от Главната прокуратура на Република Полша (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), искът се подава в съда, в чиято компетентност попада седалището на клона на прокуратурата, отговарящ за организационната единица, за която се отнася претенцията.

Искове срещу други юридически лица или субекти, които не са физически лица, се завеждат в съда, под чиято компетентност попада седалището на съответното лице или субект (член 30 от ГПК).

2.2.2 Изключения от основните правила

Вж. точка 2.2.2.1.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Алтернативната териториална компетентност дава на ищеца възможността да избере съда в определени случаи. В тези случаи ищецът може да сезира съда с обща компетентност или друг съд, посочен в членове 32—37 [2] от ГПК.

Алтернативна териториална компетентност е предвидена за следните случаи:

- искове за издръжка и за установяване на произхода на дете и свързани искове може да бъдат предявени пред съда по местожителството на правоимащата страна;
- имуществени искове срещу стопански субект може да бъдат предявени пред съда, в чиято компетентност попада неговото централно управление или негов клон, ако искът е свързан с дейността на централното управление или клона;
- искове за сключване на договор, установяване на съдържанието му, изменение на договор и установяване на наличието на договор, искове във връзка с изпълнението, прекратяването или анулирането на договор, и за щети поради неизпълнение или ненадлежно изпълнение на договор може да бъдат предявени пред съда, компетентен по мястото на изпълнение на договора; за място на изпълнение на договора се счита мястото на изпълнение, което е типично за определен вид договор, по-специално в случай на: 1) продажбата на движими вещи — мястото, където съгласно договора стоките са доставени или е следвало да бъдат доставени; 2) предоставянето на услуги — мястото, където съгласно договора услугите са предоставени или е следвало да бъдат предоставени; в случай на съмнения мястото на изпълнение на договора следва да бъде потвърдено с документ;
- искове за непозволено увреждане може да бъдат предявени пред съда, в чиято териториална компетентност попада мястото, където е настъпило вредоносното събитие;
- иск за защита на нарушени от медиите права на личността може да бъде предявен пред съда по местопребиваване или седалище на ищеца;
- иск за заплащане на хонорар, дължим за процесуално представителство, може да бъде предявен пред съда, в чиято териториална компетентност попада мястото, където процесуалният представител е осъществил представителството;
- искове във връзка с наем на недвижим имот (*najem* или *dzierżawa*) може да бъдат предявени пред съда, в чиято териториална компетентност попада местонахождението на имота;
- иск срещу длъжник по запис на заповед или чек може да бъде предявен пред съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане. Ако длъжници по запис на заповед или чек са няколко лица, те могат да бъдат съдени заедно в съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане или в съда с обща компетентност за лицето, което е акцептирало или издало записа на заповед или чека;
- Искът за претенция, произтичаща от банкова сделка срещу банка, друга организационна единица, упълномощена да извършва банкова дейност, или техни правоприемници може да бъде предявен пред съда, който е компетентен по местоживеене или седалище на ищеца. Тази разпоредба се прилага и за искове срещу банка, предоставяща ипотека, или неин правоприемник във връзка с иск, произтичащ от дейностите на банката, предоставяща ипотеката;
- искове относно трудовото право могат да бъдат предявени пред съда, под чиято компетентност попада мястото, където работата се извършва, била е извършена или е следвало да бъде извършена, или под чиято териториална компетентност попада мястото на стопанска дейност,

където се осъществява трудовата дейност (член 461, параграф 1 от ГПК).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Исключителна компетентност на съд означава, че делото може да бъде разгледано само от съда, посочен в Кодекса. Исключителна компетентност е предвидена в следните случаи:

- по дела, касаещи собственост или други вещни права върху недвижим имот, както и тези за владение на недвижим имот; и искове по членове 231, 224—228 и 230 от Гражданския кодекс, доколкото се отнасят до недвижими имоти: искове могат да се предявяват само пред съда, който е компетентен по местонахождението на недвижимия имот; когато предмет на спора е сервитут върху земи, компетентността се определя от местонахождението на обременения имот; тази компетентност обхваща лични искове, свързани с вещни права и права, упражнявани съвместно с тези искове срещу същия ответник. Компетентният съд може, ако страните поискат това единодушно, да отнесе делото до друг съд от същия ранг, когато това е оправдано от съображения за целесъобразност;
- относно наследяване, запазени дялове, дарения, указания и други завещателни разпореджания — иск може да бъде предявен само пред съда, под чиято компетентност попада последното обичайно местопребиваване на завещателя, или ако местожителството на завещателя в Полша не може да бъде установено — в съда по местонахождението на наследството или част от наследството;
- относно членството в кооперация, сдружение, дружество или асоциация — иск може да бъде предявен само пред съда, под чиято компетентност попада седалището;
- относно брачни взаимоотношения — иск може да бъде предявен само пред съда, под чиято териториална компетентност е било последното местожителство на съпрузите, дори ако местожителството или обичайното местопребиваване на един от съпрузите продължава да е на това място. При липсата на такова основание съдът с изключителна компетентност е този по местожителството на ответника, а ако липсва и това основание — съдът по местожителството на ищеца;
- относно отношенията между родители и деца или между осиновител и осиновено лице — иск може да бъде предявен само пред съда по местожителството на ищеца, ако липсват основания за предявяване на иск по общите разпоредби за компетентност.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Специална компетентност означава, че съдебната компетентност може да бъде определяна различно в хипотезите, посочени в специални закони:

- правото на избор на съд е предоставено на ищеца;
- ако има основания за компетентност на две или повече съдилища или ако искът е предявен срещу няколко лица, които попадат под компетентността на различни съдилища съгласно общата уредба на компетентността. Същото е валидно и ако недвижимият имот, чието местонахождение е основата за определяне на компетентния съд, се намира в районите на действие на няколко съдилища;
- правото на избор е предоставено на двете страни въз основа на споразумение или единодушно искане;
- страните могат да се договорят писмено, че съществуващ спор или всеки бъдещ спор, който може да възникне от определено правоотношение, ще бъде отнесен до първоинстанционен съд, който няма териториална компетентност по закон. Така определеният съд придобива изключителна компетентност, освен ако страните са договорили друго или ако ищецът подаде искова молба в електронно производство за заповед за плащане (*elektroniczne postępowanie upominawcze, EPU*). Страните може също така да ограничат, с писмено съгласие, правото на ищеца да избира измежду няколко съдилища, които са компетентни за съответните спорове;
- изключителната компетентност обаче не подлежи на промяна;
- споразуменията относно компетентността на съдилищата трябва да бъдат в писмен вид и те може да са част от основния договор (клауза за компетентност) или да са оформени като отделно споразумение;
- по единодушно искане на страните при трудови и социалноосигурителни дела компетентният съд

може да препрати делото на друг съд от същия ранг, който разглежда трудови и социалноосигурителни дела, ако това е оправдано от съображения за спешност;

- компетентният съд се определя от висшестоящия съд или от Върховния съд;
- ако компетентният съд е възпрепятстван да разгледа делото или да предприеме други действия, неговият висшестоящ съд определя друг съд. Основание за такова определяне може да бъде само обстоятелство, което възпрепятства разглеждането на делото, като например отстраняване на съдия или непреодолима сила.
- Върховният съд може да отнесе делото до друг съд, който е от същия ранг като молещия съд, ако това е в интерес на правосъдието, по-специално поради необходимостта да се гарантира, че съдът се възприема от обществеността като безпристрастен орган. Отнасянето на делото може да бъде поискано от компетентния съд;
- ако Държавната хазна е страна в производството и държавната организационна единица, чиято дейност е повод за предявяване на иска, е съдът: 1) компетентен да разгледа делото, тогава този съд трябва служебно да предаде делото на по-висшестоящ съд, който трябва да отнесе делото до друг съд, който е от същия ранг като запитващия съд; 2) по-висшестоящ от съда, компетентен да разгледа делото, тогава съдът, компетентен да разгледа делото, трябва служебно да предаде делото на по-висшестоящия съд, който трябва да отнесе делото до друг съд, който е от същия ранг като запитващия съд, намиращи се извън компетентността на запитващия съд;
- Когато териториалната компетентност по ГПК не може да бъде определена въз основа на обстоятелствата по случая, Върховният съд е длъжен да посочи съда, който трябва да бъде сезиран (член 45 от ГПК).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализирани съдилища са административните съдилища (*sądy administracyjne*) и военните съдилища (*sądy wojskowe*).

Дейността на военните съдилища се регламентира от Закона за устройството на военните съдилища (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*) от 21 август 1997 г. В общия случай, тези съдилища разглеждат наказателни дела в полските въоръжени сили. Други дела могат да бъдат поставяни под тяхната компетентност само със закон.

Дейността на административните съдилища се регламентира от Закона за устройството на административните съдилища (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*) от 25 юли 2002 г.. Административните съдилища раздават правосъдие, като упражняват надзор върху дейността на органите на публичната администрация, и като се произнасят по спорове за компетентност и спорове за юрисдикция между органи на местното самоуправление и органи на държавната власт. В изключителни случаи, като част от задълженията си за упражняване на надзор върху дейността на органите на публичната администрация, административният съд може да се произнася по граждански казуси.

■ Последна актуализация: 02/03/2026

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.